

HALK BİLİMİ UNSURLARININ GELECEK KUŞAKLARA AKTARIMINDA ÇİZGİ FİMLERİN ROLÜ: RAFADAN TAYFA ÖRNEĞİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Aslan, O. ve Yılar, Ö. (2019). Halk Bilimi Unsurlarının Gelecek Kuşaklara Aktarımında Çizgi Filmlerin Rolü: Rafadan Tayfa Örneği. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 646-669.

Geliş Tarihi: 24.07.2019

Kabul Tarihi: 02.12.2019

E-ISSN: 2149-3871

Osman ASLAN

Çetin Birmek İlkokulu

oaşlan5858@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-0909-7043

Doç. Dr. Ömer YILAR

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

omeryilar25@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-3560-0028

ÖZ

Tarihi süreç içerisinde geleneksel insanın yaşam biçimi değişmiş, teknolojik ilerlemelerle farklı bir tarza bürünmüştür. Halk bilimi ile birlikte toplumların gelenekleri, görenekleri, yaşam biçimleri, insana özgü bütün davranışları kayıt altına alınmış ve geleceğe aktarılması sağlanmıştır. Kayıt altına alınan bu değerlerin çocuklara hitap edebilecek düzeye getirilmesi ise çizgi filmler ile imkân bulmuştur. Toplumlar, halk bilimi unsurlarının çocuklara aktarılması için yeni nesil araçlar olan televizyon, bilgisayar, telefon gibi teknolojik öğeleri kullanmakta ve bu sayede çocuklara ulaşmaktadırlar.

Halk bilimi unsurlarının gelecek kuşaklara aktarımında çizgi filmlerin rolünün incelendiği bu çalışmada temel amaç Rafadan Tayfa çizgi filminde geçen halk bilimi unsurlarını araştırmaktır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanan bu çalışma, derinlemesine inceleme yapılabilmesi için durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, çocukların çok sevdiği çizgi filmlerden olan ve TRT Çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa'nın bölümleri oluştururken, veriler doküman incelemesi ile elde edilmiş ve içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Araştırmada Rafadan Tayfa çizgi filmine ait toplam 42 bölüm incelenmiştir. Sonuç olarak halk bilimi unsurlarının çizgi filmlerle çocuklara aktarılabilmesi ve özellikle gelenek ve göreneklerin öğretiminde çizgi filmlerin önemli bir rol oynayabileceği bu çalışma ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk Bilimi, Çizgi Filmler, Kültür Aktarımı, Gelenek ve Görenekler.

THE ROLE OF LINE FILMS IN TRANSFER OF FOLKLORE ELEMENTS TO FUTURE GENERATIONS: THE SAMPLE OF RAFADAN TAYFA

ABSTRACT

Throughout the historical process, the traditional way of life has changed and has taken on a different style with technological advances. Together with folklore, the traditions, customs, lifestyles and all human-specific behaviors of the societies have been recorded and transferred to the future. It has been possible to bring these recorded values to a level that can appeal to children through cartoons. Societies use technological elements such as television, computer and telephone, which are the new generation tools for transferring folklore elements to children, and thus reach children.

The main purpose of this study is to investigate the role of cartoons in the transfer of folklore elements to future generations. This study, which was designed by using qualitative research methodology, was structured as a case study for in-depth analysis. The sample of the research was composed of Rafadan Tayfa, one of the children's favorite cartoons and broadcasted on TRT Children's channel. The data were obtained through document analysis and analyzed by content analysis.

In this research, 42 chapters of Rafadan Tayfa were examined. As a result, it has been demonstrated that folklore elements can be transferred to children through cartoons and cartoons can play an important role especially in teaching traditions and customs.

Keywords: Folklore, Cartoons, Cultural Transfer, Traditions and Customs.

1. GİRİŞ

Tarihi süreç içerisinde insan gerek teknolojik, gerekse sosyolojik olarak büyük bir değişime uğramıştır. Bu değişim yalnızca insanı etkilemekle kalmamış, insanın iletişim kurduğu canlı veya cansız bütün bir tabiatı etkilemiştir. Etkilenen bu alana ilişkin çalışmalar da, halk biliminin veya diğer adıyla folklorun ilgi alanına girmektedir. Halk bilimi veya folklor, insana özgü davranışları ve gelenekleri inceleyen, ana teması insanı daha iyi anlamak olup, insan ile ilgili detaylı bir bilgiye ulaşmayı hedefleyen ve ilk defa 19.yy'ın başlarında görülen bilim dalıdır (Çobanoğlu, 2015). Temelde insan ve insana özgü olması, insanın da yaşamı boyunca temas ettiği alanlar düşünüldüğünde, devasa bir bilim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk bilimi, halklara ait gerek maddi, gerekse manevi anlamdaki kültürel eserlerini merkeze alan, halklara ait bu kültürel unsurları bilimsel yöntemleri ile derleyip, sınıflandırıp, yorumlayarak en sonunda birleşime varmayı amaçlayan bir bilimdir (Örnek, 1995).

18.yy'da Macpherson'un öncülüğünü ettiği Ossian akımı ile birlikte, yok olmak üzere olan bir kültürün yasının tutulduğu bir dönemde, mitsel mirasların, ulusal uyanış ve ulusal kimliklerin inşası üzerindeki etkisine özel önem verilmiş ve sözlü geleneğin geçmişe özgü romantik görüntüsü canlandırmaya başlanmıştır (Ersoy, 2012). Ossian akımı ile birlikte İngiltere'de halk edebiyatı akımının yüceltilmesinin yanında klasik edebiyatta başkaldırı ortaya çıkmıştır (Oğuz, 2017). Macpherson'un edebi felsefesi ile birlikte edebiyat halkın yaşamına dokunmaya başlamış ve uluşçu bir çizgiye ulaşmıştır. Almanya'da halk bilimi çalışmaları yapan Johann Gottfried von Herder'e göre, Ossiancılık akımının oluşturduğu etkilerin yanında halk bilimi çalışmaları ile birlikte ulusların ruhları, en temiz ve en saf hali ile ortaya çıkmıştır (Oğuz, 2017; Azadovski, 2002).

Diğer disiplinlere nazaran sonradan ortaya çıkmış ve yeni bir disiplin oluşturmuş halk bilimi kadar hızlı gelişen ve yayılan başka bir disiplin yok denecek kadar azdır (Dorson, 1968). Halk bilimi bir disiplin olarak ilk defa Avrupa halklarının yaşam kültürü ve sosyal hayatlarının değişimi ile birlikte ortaya çıkmış ve bütün dünyaya yayılmıştır (Oğuz, 2017). Özellikle gerek savaş, gerekse açlık ve kuraklığa bağlı olarak doğu ile batı arasında meydana gelen göçler halk bilimi çalışmalarının temellerini oluşturmaktadır (Fenske, 2010). Halk bilimi, 19.yy'da Grimm Kardeşlerin masallarının Avrupa, Asya ve Latin Amerika gibi çeşitli ülkelerde, bilim insanları tarafından incelenmeye alınmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır (Joosen, 2014).

Türkiye'de halk bilimi çalışmaları 20.yy'ın ilk çeyreğinde başlamış ve 21.yy'da evrensel bir nitelik kazanarak, dünya kültürlerine katkı sunmaya başlamıştır (Ekici, 1999). Halk bilimi ile ilişkili olarak, Ziya Paşa'nın 'Şiir ve İnşa' isimli makalesinde dile getirdiği, Arap ve Fars edebiyatının etkisinde gelişemeyen bir divan edebiyatı eleştirisi (Donbay, 2001), Türkiye'de her ne kadar içerisinde halk bilimi kavramı geçmese de, edebiyatta halka dönülmesi gerektiğine ilişkin önemli bir vurgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserlerinde gelenek kavramına çok önemli yer ayıran Ziya Gökalp de Türkiye'de folklorun kapsamı ve tanımı ile ilgili ilk yazılardan birini yazmış ve Türk halk biliminin kurucularından biri olarak görülmüştür (Şahin, 2013). Didaktik şiirler yazan Gökalp, eserlerini hem manzum hem mensur olarak yazmış ve halk bilimi açısından şiiri toplumu aydınlığa ulaştırma aracı olarak ifade etmiştir (Atnur, 2011). Sonuç olarak, halk bilimi çalışmalarının yapılmasındaki temel amaç, ulusların geleneklerini, göreneklerini gelecek kuşaklara aktarmak ve yeni nesil ile geçmiş kuşak arasındaki iletişimi güçlü kılmaktır denilebilir.

1.1.Halk Bilimi ve Çizgi Filmler

Geleneksel çocuk eğlencelerinden günümüzde yaygın olarak kullanılan bilgisayar ve televizyon çağına geçilmesi ile birlikte, çocuklarında ilgi alanları ve oyun algıları bu yöne doğru biçim değiştirmiştir. Çizgi filmler çocukların hayatlarının merkezine öylesine bir etki yapmaktadır ki kurgu veya gerçek, çocukları içine çekmekte ve davranışlarını etkilemektedir (Yağlı, 2013). Televizyon, çocuklar için en önemli modelleme aracı olup, özellikle çizgi filmlerin etkisi ile

çocuklarda davranış değişiklikleri meydana gelmektedir (Oruç vd., 2011). Çizgi filmlerle birlikte sanal dünyadaki modellemeler, çocuklar tarafından gerçek yaşantıya uyarlanmaktadır (Özbay, 2004).

Ortalama olarak çocuklar günde 1.3 saat, televizyon ve internet gibi görsel medya ile ilgili faaliyetlerde bulunmaktadır (Amerikan Pediatri Akademisi, 2001; Vandewater et al., 2007; Wright et al., 2001). Öyle ki artık dünya görüşlerinin yüzde 65'i medya ve medya araçları ile şekillenmektedir (Kuntsche, 2004). Türkiye'de ise çocukların, özellikle on yaşına kadar, çizgi filme olan ilgileri oldukça yoğun olmakla birlikte, bu yaştan sonra yavaş yavaş ilginin düştüğü görülmektedir (Cesur ve Paker, 2007).

Bazı çalışmalar, televizyon izlemenin küçük çocuklar için nispeten zararlı bir öğrenme ortamı olduğunu tespit ederken (Duch et al., 2013; Ennemoser and Schneider, 2007; Huston et al., 1999; Nathanson and Rasmussen, 2011; Pagani et al., 2013; Tomopoulos et al., 2007; Wright et al., 2001), bazı araştırmalar ise öğrenmenin televizyon izleme esnasında gerçekleştiğini ortaya çıkarmaktadır (Neuman and Koskinen, 1992; Perry and Moses, 2011; Rice and Woodsmall, 1990; Troseth, 2003; Uchikoshi, 2006). Her iki durumda da gerçek olan tek şey, televizyon veya internette izlenen her şeyin çocukları etkilediğidir. Bu durum, günümüz dünyasında çocuklara bilgi ve değer aktarımı için çizgi filmlerin kullanılmasının oldukça etkili bir yöntem olabileceğini göstermektedir.

Eski bir geçmişe sahip animasyonlar ile artık yeni nesil olarak ifade edilebilecek dijital dünyanın bir parçası olmaya yüz tutan halk bilimi disiplininin bir araya getirilmesiyle etkili bir kültür aktarımı oluşturulmuş olur (Aslan, 2017). Her ulus, gelenek ve göreneklere ilişkin kültürel birikimlerinin gelecek yüzyıllarda da devam ettirilmesini ve halk kültürüne özgü karakteristik özelliklerinin korunmasını ister. Bunu sağlamanın en etkili yolu da günümüz çocuklarının yaygın olarak izlediği televizyon ve onun da özelinde çizgi filmleri kullanmaktan geçecektir. Türkiye'de de ilk yıllardan itibaren çizgi filmler kültürel mirasın aktarımı için kullanılmıştır (Alicenap, 2015).

Halk bilimi unsurlarının gelecek kuşaklara aktarımında çizgi filmlerin rolünün incelendiği bu çalışmada temel amaç Rafadan Tayfa çizgi filminde geçen halk bilimi unsurlarını araştırmaktır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanan bu çalışma, derinlemesine inceleme yapılabilmesi için durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, çocukların çok sevdiği çizgi filmlerden olan ve TRT Çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa çizgi filmi olurken, veriler doküman incelemesi ile elde edilerek, içerik analizi ile incelenmiştir. Bu çalışmada temelde şu soruya cevap aranacaktır;

'Kültür aktarımı açısından, Rafadan Tayfa çizgi filminde yer alan halk bilimi unsurları nelerdir?'

2. YÖNTEM

Nitel araştırmaları, düşük kaliteli bir araştırma yöntemi olarak düşünmesinin aksine, bu yöntem ile elde edilen çalışmalar insanları incelemede farklı bir yaklaşım olup, insanların deneyimlerini keşfetmeyi vurgulayan bilimsel bir araştırma yöntemi olarak görülmelidir (Vishnevsky and Beanlands, 2004). Nitel araştırma teknikleri, inanç, tutum ve normatif davranış kavramlarını araştırmak için kullanılır (Hammarberg et al., 2016). Çizgi filmlerde yer alan halk bilimi unsurlarının incelendiği bu çalışmanın temelinde de insanlara ait inanç, tutum ve davranışların yer alması sebebi ile nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile birlikte, bu araştırma konusunda yer alan sosyal olaylara ilişkin olarak derinlemesine bilgi sağlanabilmektedir (Büyüköztürk vd., 2014).

Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmanın deseni, derinlemesine inceleme fırsatı vermesi amacı ile durum çalışması olarak yapılandırılmıştır (McMillan, 2000). Durum çalışmaları nitel araştırmalarda çok yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Stake, 2005). Genel olarak durum çalışmaları postpositivist ve yapay bir tarzda inceleme yapabilmek için kullanılan tümevarımsal, yorumlayıcı, karşılaştırmalı durum çalışması olarak nitelendirilebilir (Eisenhardt, 1989; Eisenhardt and Graebner, 2007; Flyvbjerg, 2011; Sigglekow, 2007; Yin, 2009). Durum çalışması, bir fenomenin çeşitli veri kaynakları kullanılarak araştırılmasını kolaylaştıran, konunun tek bir mercekle

araştırılmasını değil, olgunun birden fazla yüzünün açığa çıkarılmasını sağlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Baxter and Jack, 2008).

2.1. Örneklem Seçimi

Nitel araştırmalarda örneklem seçiminin amacı, hem istatistiksel olarak temsil özelliği taşıyabilen, hem de örnekleme hatasını en aza indirecek kadar büyük olabilen popülasyondan elde edilen veriyi toplamaktır (Trochim, 2006). Nitel araştırmalarda seçilecek olan örneklem, üzerinde çalışılan olgu türlerinde zengin bilgiler meydana getirebilmelidir (Miles and Huberman, 1994). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemi olan seçkisiz olmayan örnekleme, popülasyondaki tüm birimlere dâhil olma şansı eşit olmayan bir süreçte örneklerin toplandığı bir örnekleme tekniğidir (Etikan et al., 2016). Bir nitel araştırma yöntemi olarak tasarlanan bu çalışmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme ile hem istenilen ölçütleri karşılayabilen hem de araştırmacının istediği özelliklere sahip özel durumlarda kullanılabilir (Büyüköztürk vd., 2014). Çizgi filmlerde yer alan halk bilimi unsurlarının incelendiği bu çalışmanın örneklem seçiminde belirlenen en temel amaç ‘çocukların en çok izlediği çizgi film’ olmasıdır. Bu amaç doğrultusunda örneklemin belirlenebilmesi için, Tokat merkezde ve farklı ilkokullarda öğrenim gören 212 öğrenciye yarı yapılandırılmış görüşme formları dağıtılarak, ‘En çok izledikleri çizgi filmi’ işaretlemeleri istendi. Yarı yapılandırılmış görüşme formu sonucunda, öğrencilerin en çok izledikleri çizgi filmler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin En Çok İzledikleri Çizgi Filmler

Çizgi Filmin Adı	f			%		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Rafadan Tayfa	36	43	79	17.0	20.3	37.3
Elif ve Arkadaşları	24	9	33	11.3	4.2	15.5
Emiray	7	25	32	3.3	11.8	15.1
Ege ile Gaga	12	9	21	5.7	4.2	9.9
Hapşu	6	8	14	2.8	3.8	6.6
Kuzucuk	4	7	11	1.9	3.3	5.2
Diğer	14	8	22	6.6	3.8	10.4
Toplam	103	109	212	48.6	51.4	100

Öğrencilerden gelen yanıtlar sonucunda oluşan Tablo 1 incelendiğinde, en çok izlenen çizgi filmin ‘Rafadan Tayfa’ olduğu görülmektedir. Amaçsal örnekleme yöntemine de uygun olarak bu çalışmanın örneklemini TRT Çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa çizgi filmi olmuştur.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırmada veriler gözlemler, doküman incelemesi ve görüşmelerden (bireysel veya grup) oluşan çeşitli yöntemler ile elde edilir (Gill et al., 2008). Yin (2003) ise durum çalışmaları için belgeler (doküman), arşiv kayıtları, görüşmeler, doğrudan gözlem, katılımcı gözlemi ve fiziksel eserler olmak üzere altı olası kaynak olduğunu ifade etmektedir. Çizgi filmlerde yer alan halk bilimi unsurlarının incelendiği bu çalışmada da veriler doküman incelemesi ile toplanmıştır. Doküman incelemesi, var olan sesli veya görsel kayıtların, yazılı belgelerin veri toplama amacı ile sistemli bir şekilde incelenmesidir (Best, 1959). Araştırmada verilerin toplanmasında, www.trtcocuk.net.tr/videolar/rafadantayfa ve www.youtube.com/user/TRTCOCUKKANALI uzantılı web adreslerinde yer alan Rafadan Tayfa çizgi dizi bölümleri ayrı ayrı incelenmiştir.

Veriler analiz edilirken dikkatli bir şekilde tanımlanması ve işlemlerin yerleştirileceği kategorilerin geliştirilmesi oldukça önemlidir (Kohlbacher, 2006). Durum çalışmalarında veriler belirli konular, ana temalar veya merkezi sorular etrafında düzenlenebilir ve en sonunda kategorik hale getirilirler (Hartley, 2004). Kavramsal bir bütün olarak ve yorumlanmaya açık bir şekilde toplanan ham verilerin incelenerek yeni ve tutarlı bir tasvir halini alması için özel stratejiler, analizler kullanılmalıdır (Thorne, 2000). Rafadan Tayfa çizgi filminde yer alan halk bilimi unsurlarının incelendiği bu çalışmada da veriler içerik analizi ile kategorik hale getirilerek çözümlenmiştir. Burada içerikler kategorik hale getirilirken, Çobanoğlu (2015) tarafından oluşturulan halk bilimi

çalışma konularına göre incelenmiştir. Çobanoğlu (2015)'nin son şeklini verdiği 'Türk Halk Bilimi Çalışmalarının Kadrosu' Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Türk Halk Bilimi Çalışmalarının Kadrosu

Sıra	Konu	Sıra	Halk Bilgisi
1	Monografiler	14	Geçiş Dönemleri (Doğum, çocuk, evlenme, ölüm).
2	Yerleşim	15	Bayramlar(Dinsel, Yerel, Karşılama-Uğurlama)
3	Barınak-Konut	16	Kalıp Hareketler-Kalıp Sözler, Sesler.
4	Aydınlanma, Isınma	17	Dernekler, Kuruluşlar; Dayanışma, Yardımlaşma.
5	Taşıtlar ve Taşıma Teknikleri	18	Dinsel-Büyüsel içerikli inançlar, işlemler.
6	Ekonomi Türleri	19	Halk Edebiyatı (Destanlar, Efsaneler, Atasözleri-Deyimler vb.)
7	Halk Ekonomisi	20	Halk Tiyatrosu
8	Beslenme-Mutfak-Kiler	21	Halk Müziği ve Müzik Araçları
9	Ölçme, Tartma, Hesaplama Birimleri. Zaman ve Mesafe Kavramları	22	Çocuk oyunları ve Oyuncakları
10	Halk Sanatları ve Zanaatları	23	Halk Eğlenceleri; Sporlar
11	Giyim-Kuşam-Süs	24	Adlar
12	Halk Bilgisi	25	Uygulamalı Halk Bilimi.
13	Halk İnançları; Töreler, Adetler, Gelenekler, Görenekler.		

2.3. Araştırmada Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmacılar, nitel araştırma titizliğinin güvenilirlik ve geçerlik kavramlarına eşit olduğunu ve kalitenin gerekli bileşenleri olduğunu iddia etmektedir (Cypress, 2017). Nitel araştırma deseni olarak kullanılan durum çalışmalarında araştırmacının titizliği, araştırmanın aktarılabirliği, onaylanabilirliği ve özgünlüğü gibi özellikler, araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır (Bengtsson, 2016; Cope, 2014; Guba and Lincoln, 1994). Araştırma çalışmalarının güvenilirliğine ve geçerliğine titizlikle dikkat etmenin yanında, özellikle nitel çalışmalarda, araştırmacının öznelliğinin, verinin yorumunu kolayca bulanıklaştırabileceği ve araştırma bulgularının bilimsel topluluk tarafından şüpheyle sorgulanabileceği unutulmamalıdır (Brink, 1993). Bu çalışmada da geçerlik ve güvenirliliğin sağlanabilmesi için titizlikle çalışılmış olup, özellikle veri toplanmasında ve yorumlanmasında öznel yargılardan uzak durulmaya çalışılmıştır. Verilerden elde edilen bulguların kategorik olarak ifade edilmesinde iki uzman görüşü alınmıştır.

Bilimsel araştırma paradigmalarından biri olan yapılandırmacılık genel olarak nitel araştırmalarda hâkim olup, gerçekliğin belirli bir bağlamda tutulan inanç sistemi olduğunu ileri sürer ve bulgunun ardındaki ideolojileri ve değerleri araştırır (Healy and Perry, 2000). Gerçeği araştırmak, veri kaynağı ve katılımcı arasındaki etkileşimlere dayanmaktadır, yani araştırmacı, saha çalışması sırasında "tutkulu bir katılımcı" olmak zorundadır (Guba and Lincoln, 1994). Bir nitel çalışma olan bu araştırmada geçerlik için, incelenmekte olan olgunun doğası (yani, anlamı, özellikleri ve özellikleri) hakkında bilgi ve yeni bir anlayış kazandırılmaya çalışılmıştır (Cypress, 2017).

3. BULGULAR

Halk bilimi unsurlarının gelecek kuşaklara aktarımında çizgi filmlerin rolünün araştırıldığı bu çalışmada, Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenen bölümlerin isimleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. İncelenen Rafadan Tayfa Çizgi Filmi Bölümleri

Sıra*	Bölüm Adı	Sıra*	Bölüm Adı	Sıra*	Bölüm Adı
1	Rafadan Münazara	15	Eskiciler	29	Salça Zamanı
2	Vahşi Batı	16	Yıldız Karması	30	Zaman Tüneli
3	Rafadan Turnuva	17	Rafadan Telefon	31	Bayram Mendilleri
4	Uykusuzluk	18	Bayrak Kapmaca	32	Rafadan Kulüp
5	Şah Mat	19	Robot Kamil	33	Rüya Peşinde
6	Olimpiyat Çiçeği	20	Odadaki Arı	34	Çember ve Taş
7	Rafadan Gazete	21	Tarihin Taşlı Yolları	35	Uçurtma Şenliği
8	Korkusuz Kamil	22	Bugün Bayram	36	Öykü Yarışması
9	Akıllı Bilgisayar	23	Market Ev	37	Pide Kuyruğu
10	Rasathane	24	Esnaf Dediğin	38	Ramazan Arifesi
11	Şimşek Tornet	25	Gurbetten Misafir	39	Sahur
12	Köşe Kapmaca	26	Ankaralı Ozan	40	Tamtam'ın Dönüşü
13	Kendini Onun Yerine Koy	27	Türk Sanat Müziği	41	İftar Yemeği
14	Karınca Yuvası	28	Efe Gibi	42	Kar Zamanı

*Çalışmanın bulgular kısmında bölüm adları sıra kodları ile ifade edilmiştir.

Tablo 3'te toplam 42 bölüm yer almakta ve 'Vahşi Batı, Şimşek Tornet, Köşe Kapmaca, Eskiciler, Tarihin Taşlı Yolları, Bugün Bayram, Ankaralı Ozan, Türk Sanat Müziği, Salça Zamanı, Bayram Mendilleri, Pide Kuyruğu, Ramazan Arifesi, Sahur ve İftar Yemeği' bölümleri, yalnızca başlık isimleri ile de halk bilimi unsurlarını içerisinde barındırdığı görülmektedir.

3.1. Yerleşim

Çizgi film İstanbul'a ait ve İstanbul Boğazına yakın bir mahallede geçmektedir. Mahallede binalar birbirine oldukça yakın olup, genelde 3-4 katlı betonarme binalardan oluşmaktadır. Bölüm içerisinde meydana gelen konu geçişlerinde ise İstanbul'da bulunan Ayasofya ve Sultan Ahmet Camisini gösterecek şekilde boğaz manzarası yansıtılmaktadır. Çizgi film 1990'lı yılların İstanbul'unu yansıtması sebebi ile o döneme ait karakteristik bir mahalle yapısı resmedilmiştir.

Resim 1. Sultan Ahmet Camii ve Ayasofya

Resim 2. Rafadan Tayfa Mahalle Görünümü

(Fidan, 2016)

3.2. Konut

Binalarda birbirinden farklı dış cephe renkleri kullanıldığı ve binaların en üst katlarında teraslar olduğu görülmektedir. Çatılar üçgen şeklinde olup, çatılarda kiremit kullanılmıştır. Teraslarda yastık - minderlerle kaplanmış divanlar ve önlerinde ise ahşaptan yapılmış yemek masaları bulunmaktadır. Teras katında üzüm asmaşının sarması için, ağaçtan yapılmış düzeneğin yanında, kurutulmak üzere iple asılmış dolmalık biberler görülmektedir. Yine terasta kavanozlarla saklanmış yiyecekler ve turşulara yer verilmiştir. Evlerin balkonlarında çamaşır askılıkları, balkon demirlerine bağlanmış ip askılıklar ve çamaşırklar vardır. Ayrıca evlerin camlarına ve balkonlarına saksılarla çiçekler yerleştirilmiştir.

Odaların çeşitli yerlerinde iğne oyalı dantellerden örtüler asılmıştır. Eskiden kullanılan başlık kısmı vitrin görünümü kırmızı renkli oturma grubu olup, vitrin üzerinde ise gaz lambası yerleştirilmiştir. Vitrinin ortasında yer alan büyük bölmede ise gerek inancın gereği, gerekse geleneksel bir anlayış tarzında Kuran-ı Kerim yerleştirilmiştir. Teknolojik ürün olarak evlerde siyah beyaz televizyonlar ile parmakla çevirerek arama yapılan telefonlar bulunmaktadır. Yerde ise yeşil ve turuncu renklerde olmak yünden yapılmış, aynı odada farklı halılar serilidir. Evin iç kapıları eski buzlu camdan yapılmış ve düz ahşap şeklindedir. Duvarda tabloların yanı sıra eski el iş boyamalı porselenler asılıdır. Vitrinde camdan ve gövdesi geniş eski sürahi ile süs amaçlı konuşmuş, çelikten yapılmış ibrikte bulunmaktadır. Odaların kapı önlerinde el ile örülen farklı renklerle donatılmış, daire şeklinde paspaslar konulmuştur.

3.3. Aydınlanma ve Isınma

Rafadan Tayfa, mahallede top oynarken, topları kazan dairesine kaçar ve onu almaya çalışırlar. Bu durumda evlerin kömür yakıtı ile yanan kaloriferlerle ısındığını göstermektedir. Aydınlanma için ise armut ampullerin kullanıldığı ancak elektrik kesintisine karşı evlerde gaz lambalarının ve mumların olduğu görülmektedir.

3.4. Taşıma ve Taşıma Teknikleri

Bölümler incelendiğine 90'lu yıllarda kullanılan dolmuşlar ile taksilerin kara taşımacılığında kullanıldığı, bölümlerde meydana gelen konu geçişlerinde ise boğazdan vapurların geçtiği ve bu durum da deniz taşımacılığına vurgu yapıldığını göstermektedir. Ayrıca yer yer hava taşımacılığına vurgu yapılarak uçak ve jetler de gösterilmektedir.

3.5. Ekonomi Türleri

Bölümlerde halk ekonomisine fala vurgu yapılmamakla birlikte mahalle halkının kışlık yiyeceklerini yazın hazırladıkları ve kavanozlarla kışın tükettikleri görülmektedir. Ayrıca Tablo 4'te gösterilen mesleklerde çizgi filmde geçmektedir.

Tablo 4. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen Meslekler

Sıra	Mesleği Yapan Kişi	Yapılan Meslek
1	Kamil ve ailesi	Marketçi.
2	Rüstem Abi	Köfteci.
3	Saadettin Usta	Tamirci
4	Hayri ve ailesi	Baklavacı

Tablo 4 incelendiğinde genelde esnaflığa vurgu yapıldığı görülmektedir. Ayrıca filmin 1990'lı yıllarda ve şehir merkezinde geçmesi sebebi ile tarım ve hayvancılığa dair herhangi bir bulgu yoktur. Ancak çizgi filmde ev ekonomisine katkı açısından, yöresel ürünlerin yapıldığı, salça, turşu gibi ürünleri kişiler marketten almak yerine kendilerinin yaptığı görülmektedir.

3.6. Beslenme

Genelde yemekler evlerin teraslarında bulunan masalarda da yenilmektedir. Rafadan Tayfa çizgi filminde geçen ve halk bilimi unsuru açısından değerlendirilebilecek yiyecekler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen Yemek-Yiyecek Çeşitleri

Sıra	Yemek Adı	Bölüm	Sıra	Yemek Adı	Bölüm
1	Zeytin Yağlı Sarma	7, 27	13	Baklava	13, 39, 24
2	Tarhana Çorbası	28	14	Güveçte Sütlaç	39
3	Zeytin Yağlı Taze Fasulye	29	15	Karnı Yarık	39
4	Salça yapımı	29	16	Kısır	7, 40
5	Şehriye Çorbası	29	17	Bişi Ekmeği	40
6	İrmik Helvası	30	18	Susamlı Simit	40
7	Bulgur Pilavı	30	19	Elmalı Kurabiye	40
8	Su Böreği	31, 39, 40	20	Üzüm Pekmezi	42
9	Kâğıt Helva	31	21	Turşu	7
10	Kurabiye	32	22	Ihlamur	8
11	Aşure Yemeği	33	23	Komposto	15
12	Geleneksel Ramazan Pidesi	37	24	Köfte	17, 20

Tablo 5 incelendiğinde Türk kültürüne özgü, geleneksel yiyeceklerin işlendiği görülmektedir. En çok vurgulanan yiyecekler ise ince ve kat kat oluşturulan hamurların arasına fıstık veya fındık serpiştirilerek yapılan tatlı çeşidi olan baklama ve su böreği olduğu görülmektedir.

Resim 3. Çizgi Filmde Yer Alan Baklava
(Fidan, 2016)

3.7. Ölçme, Tartma, Hesaplama Birimleri

Halk bilimi unsurları açısından bakıldığında Rafadan Tayfa çizgi filminde çocuklar uzunluk ölçmede genellikle ip kullanmakta ve ipin boyuna göre çemberler çizmektedirler. Zaman ölçmek için ise cepte taşınan köstekli saatler kullanılmaktadır. Evlerde ise duvara asılı eski tik tok saatler ve yuvarlak olup tepesinde alarm zilleri bulunan masa saatleri kullanılmaktadır. Uzunluk ölçmek için standart olmayan ölçü birimleri kullanılırken, zaman ölçmede 1990'larda evlerde moda olarak kullanılan duvar ve masa saatlerin yer aldığı görülmektedir.

3.8. Halk Sanatları ve Zanaatları

Çizgi filmde geleneksel olarak yapılan iğne oyalı el işlemeli örtüler yer almaktadır. Bu örtüler evin içerisinde vitrin, fiskos, televizyon gibi yerlere konulmaktadır. Ayrıca evlerin iç kısmında ve kapı eşiklerinin önlerinde şişler ile örülen ve farklı renkte ipler kullanılarak yapılan daire şeklinde paspaslar vardır. Bu paspasları oluşturan her bir bölüm için ise ayrı ayrı renk kullanılmıştır. Bu durumda eskiden elde olan yün iplerle paspas yapıldığının bir göstergesi olmaktadır. Yüzeyleri el işlemeli olan minder ve hasırdan yapılmış yastıklar özellikle teras katlarında, divanın üstünde kullanılmaktadır.

Filmde porselenden yapılmış ve üzerinde çiçek desenleri bulunan tabaklara da yer verilmiştir. Yine Mert ve Akın'ın evlerinde porselenden yapılmış kahve fincanları ve dekoratif duvara asılan tabaklar bulunmaktadır. Çorba kâseleri ise bakırdan yapılmış ve el işlemleri ile

boyanmıştır. Kamil'in market eşyalarını dağıtmak için kullandığı sepet ise el yapımı ve hasırdan olduğu görülmektedir. Bunların dışında ise bakır ve işlemeli ibrik ve sürahilerde görülmektedir. Ayrıca çizgi filmde özlü çamurdan yapılan güveçler ile oymalı ve ahşaptan yapılmış sandıkla, masa ve sandalyelere de yer verilmiştir.

3.9. Giyim, Kuşam

Çizgi filmde kıyafetler 1990'lara özgü olarak tasarlanmıştır. Erkekler için mor, kahverengi, mavi ve yeşil, kadınlar için ise kırmızı ve mavi ağırlıklı renkler tercih edilmiştir. Bunların dışında yöresel oyunlar oynandığında veya mesleklere ilişkin bilgiler verildiğinde de bu durumlara özgü kıyafetler giyilmektedir. Çizgi film karakterlerinin giymiş oldukları kıyafetler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Rafadan Tayfa Çizgi Filmi Karakterlerinin Giyim-Kuşamı

Sıra	Karakter	Saçlar	Giyim-Kuşam
1	Akın	Kahve-siyah karışımı, düz.	Mavi kalın çizgili boğazlı kazak ve kahverengi pantolon.
2	Kamil	Kahve-siyah karışımı, düz.	Bordo renkli ve boğaza kadar iliklenmiş gömlek, yeşil yarım İspanyol pantolon.
3	Hayri	Sarı ve ortadan ayrılmış.	Mor ve çizgili örgü kazak ile omuzdan askılı kum beji renkte pantolon.
4	Mert	Siyah, düz.	Gömlek üzerinde kahverengi ve baklava dilimli örgü kazak, mavi pantolon.
5	Sevim	Siyah, atkuyruğu bağlanmış ve önler ortadan ayrılmış	Siyah ve kırmızı kareli, boğaza kadar düğmelenmiş oduncu gömleği ile dar paşa mavi pantolon.
6	Hale	Sarı, önler düz, iki yana bağlanmış.	Kiremit rengi ve turuncu karışımı hırka ve bordo şort.
7	Fatma Nine	Bordo eşarp ile kapatılmış.	Yeşil ve farklı renklerde çiçek desenleri bulunan düz entari.
8	Rüstem Abi	Siyah, yandan taranmış.	Sarı yakalı kazak ile siyah pantolon. Ayrıca köfte sattığı zamanlar beyaz aşçı önlüğü takmaktadır.
9	Basri Amca	Yanları açık, kafasının otasın da beyazlamış saçlar.	Mavi gömleğin üzerinde mavi takım elbise ve elinde baston vardır.
10	Saadettin Usta	Önler açık, arkada beyaz saçlar.	Kırmızı ve yakası açık gömleğin altında kahverengi pantolon.

Tablo 6 incelendiğinde gerek çocukların gerekse yetişkinlerin saç şekli ve kıyafet biçimleri 1990'lara özgü olduğu, günümüzden farklı görüldüğü anlaşılmaktadır. Özellikle pantolonda o dönem çok kullanılan yarım İspanyol paçalara ve baklava dilimli, örgülü kazaklara çizgi filmde oldukça yer verilmiştir.

Rafadan Tayfa çizgi filminde geleneksel ve mesleki kıyafetlere de yer verilmiştir. Bu kıyafetler Tablo 7' de sunulmuştur.

Tablo 7. Geleneksel ve Mesleki Kıyafetler

Sıra	Bölüm	Geleneksel/Mesleki Kıyafetler	Kıyafet Oluşturan Unsurlar
1	24, 25	Sünnet Kıyafeti	Asa, tüylü pelerin, beyaz ayakkabı, pantolon, gömlek ve cepken.
2	26	Ankara Oyunu Kıyafeti	Çorap, zıpka, kuşak, kartal kanatlı yelek, içlik, dizlik, kefiye, fes, yemeni.

3	28	Ege yöresi Zeybek Oyunu kıyafeti	Fes, fese sarılan yemeni, mintan, kuşak, cepken, Trablus kuşak, dirdik, körüklü çizme.
4	28	İç Anadolu bölgesi halay kıyafeti	İçlik, cepken, potur, bele sarılan yemeni, uzun çorap, ayakkabı.
5	35	Pilot kıyafeti	Pilot kaskı ve gözlüğü.
6	2, 5	Kovboy Kıyafeti	Kovboy şapkası ve kement halatı.
	2	Kızılderili Giyimi	Kaz tüyünden başlık, uzun pelerin, kuşak.
	5	Yeniçeri Giyimi	Yeniçeri askeri başlığı.
	5	Ortaçağ Kralı	Kral Tacı.
	17	Aborjin Giyimi	Başta bandaj, yüz ve vücudun bazı yerleri beyaz boyalı, yakada ağaç yaprakları, elde ise ahşap bumerang.
	24	Çeşitli meslek giyimleri	Aşçı ve tamirci önlüğü, pilot, astronot, postacı kıyafeti.

Tablo 7 incelendiğinde Türk kültürünün dışında, farklı kültürlere özgü kıyafetler olan, Aborjin, Kızılderili, kovboy, ortaçağ kralları giyimlerinin de vurgulandığı görülmektedir. Bunun dışında Türk kültürüne özgü halk oyunu kıyafetleri, Osmanlı Dönemini yansıtan kıyafetler, özel günlerde kullanılan geleneksel kıyafetlere ve mesleklere özgü giysilere yer verilmiştir.

Resim 4. Çizgi Film Karakterlerin Giyim-Kuşamı

(Fidan, 2016)

Resim 5. Zeybek Oyunu Kıyafeti

3.10. Halk Bilgisi

Çizgi filmin genelinde halkın birbirleri ile olan ilişkilerinde karşılıklı olarak iyi niyet ve fedakârlığın ön plana çıkarıldı görülmektedir. Haksızlıklar karşısında tüm mahalle ortak tavır almaktadır. İhtiyacı olan kişiler için ise gerekli hassasiyet gösterilmekte ve yardım edildiği görülmektedir. Çizgi filmde çocukların bilgilenmesi açısından geleneksel halk bilgisi öğretilerine de yer verilmiştir.

Rafadan Tayfa'da genel olarak spor yapmadan önce ısınma hareketlerinin yapılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Yine çizgi filmde ıhlamurun soğuk algınlığına iyi geldiği gibi sağlığa ilişkin bilgilere yer almaktadır. Rafadan Turnuva bölümünde vücudun şişen bölümlerine et veya ekme konulması gerektiği ve bu şekilde şişin ineceği ve ağrının kesilebileceği söylenmektedir. Bunların dışında müzik yapmadan önce ilham gelmesinin beklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca dünyanın dönmesi de semazenlerin kendi etrafında dönmeleri hareketine benzetilerek, dünyanın hareketine ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Çember ve Taş bölümünde ise ağaçları haşerelerden korumak için gövdeleri kireçlerle boyanmaktadır. Yine Kar Zamanı bölümünde de üzüm pekmezinin insanın içini ısıttığı ve insanların ayaklarının ağrımalarının yağmurun habercisi olduğu vurgulanmaktadır.

3.11. Halk İnançları; Törelere, Adetler, Gelenekler, Görenekler

Rafadan Tayfa çizgi filminde adetler, gelenek ve göreneklere ilişkin oldukça fazla vurgulama yapılmaktadır. Bu adet, gelenek ve göreneklere ilişkin olarak çizgi filmde vurgulanan durumlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Vurgulanan Adet, Gelenek ve Görenekler

Sıra	Bölüm	Adet, Gelenek ve Görenek
1	3	Vücutta şişen yere et veya ekmek koymak.
2	4	Uykusu gelmeyen kişiye ninni söylemek. Balkonda asılan halının oklava veya sopa ile dövülerek tozunun alınması.
3	5	Evlerin balkonuna kurutmak için biber asmak.
4	12	Oyunda ebeyi belirlemek için tekerleme söylenmesi.
5	14	Misketin en güzeline ‘aynalı’ denmesi.
6	15	Balkon demirlerine çamaşır asma. Arkadaşlarla mektuplaşma. Eskicilerin mahalle aralarında bağırması.
7	17	Telefondan önce haberleşmenin ‘haberciler’ ile sağlanması. Eski zamanlarda haberleşmek için duman ve/veya postacı güvercinlerin kullanılması.
8	18	Radyodan hikâye dinlemek. Sokakta simit satmak.
9	21	Sokaklara film afişlerinin asılması.
10	22	Büyüklerin ellerini öpmek. Çocuklara bayramlık kıyafet almak. Bayramlarda herkesin birbiri ile bayramlaşması. Bayram ziyaretleri yapmak.
11	24	Rüzgarın yönünü parmağı ıslatıp, havaya tutarak bulmak.
12	25	Akrabaları ziyaret etme. Sünnet olan çocuğa takı takma. Büyüklerin ellerinden öpmek.
13	28	Halay çekenlerin halay başına uyması. Mahalle düğünlerinde halay çekmek. Pazar alış-verişi için liste yapmak.
14	30	Doğum günlerinin kutlamak.
15	31	Köylerde bayramlaşmak için köy meydanında toplanmak. Bayram günü mahalledeki büyüklerin ziyaret etmek ve bayramda misafirlere tatlı ikram etmek. Büyüklerin ellerini öpmek. Çocuklara oyalı bayram mendilleri vermek.
16	33	Aşure günü, tüm mahalleye aşure yemeği dağıtmak.
17	34	Yere daire çizmek için ortaya konan taşın etrafından ip ile dönmek.
18	35	Geleneksel uçurtma şenliği yapmak. Başkasına ait bir yere izin alarak girmek.

19	37	Ramazan ayında iftar pidesi yapılması ve iftar vaktine yakın fırından pide almak.
20	38	Ramazan ayında camilere ‘mahya’ asmak. Çocukları oruca alıştırmak için yarım gün oruç tutturmak.
21	39	Ramazan ayında sahura kalkmak.
22	40	Mahallede kadınların evlerde gün düzenlemeleri ve güne özel pastalar, börekler ve hamur işleri yapmak.
23	41	Ramazan ayında insanları sahura kaldırmak için sokaklarda davul çalınması ve mani söylenmesi. Ağzı dolu iken konuşmamak.
24	42	Kar yağdığında kardan adam yapmak. Kar yağdığında leğenlere oturarak kaymak.

Rafadan Tayfa çizgi filminin genelinde adet, gelenek ve göreneklere ilişkin bilgilere yer almaktadır. Özelliklere büyüklere gösterilen saygı ile küçüklere duyulan sevgi filmin bütün bölümlerinde işlenmiştir. Bunun dışında, ramazan ayına özel gelenek ve görenekler oldukça fazla işlenmiştir.

Resim 6. Mahalleliye Aşure Dağıtımı
(Fidan, 2016)

3.12. Bayramlar, Karşılamlar, Uğurlamalar

Rafadan Tayfa çizgi filminde bayram konusu işlenirken Türk Kültürünün geleneksel özellikleri aktarılmaya çalışılmıştır. Çocuklar Arife gecesi yeni kıyafetlerini güzelce katlar ve bayram sabahı bu kıyafetleri giyecek olmanın heyecanını akşamdan yaşarlar. Yetişkinler de bayram günü evine gelecek olan misafir ve çocuklara özel bayram şekerlerini ve hediyelerini alırlar. Yaşlılar, yalnızlıklarını gideren bayram sabahı, oldukça sevecen ve heyecanlıdır. Sabah olduğunda bütün mahallede komşular birbirine bayram ziyaretine giderler. Çocuklar ev ev dolaşarak şeker toplarlar ve büyüklerin ellerini öperler. Büyüklerde çocuklara hediyeler verirler. Karşılamlar samimi ve sevgi dolu bir ortamda gerçekleşirken, uğurlamalarda geleneklerimizde olduğu gibi hüznü ve iyi dilek temennileri ile olur.

3.13. Kalıp Hareketler, Kalıp Sözler ve Sesler

Rafadan Tayfa çizgi film kahramanlarının karakteristik özellikleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Rafadan Tayfa Kahramanlarının Karakteristik Özellikleri

Sıra	Kahraman	Karakteristik Özellikleri
	Akın	Mert’in kardeşi ve filmde yer alan en küçük kişiliktir. Sorunlara çözüm bulan, akıllı bir tiptir. Sevinçlerini ‘Yaşşaa’ sözleri ile ifade eder.
	Kamil	Mahalle bakkalının sahibinin oğludur ve bakkalda ailesine yardımcı olur. Uykuyu çok sever. Hayri ile devamlı söz dalaşına girmesine rağmen birbirini çok severler.

	Hayri	Obur ve kiloludur. Olayları abartmayı sever. Bu yüzen ‘Ohooo’ ifadesini çok kullanır.
	Mert	Çok sinirli ve bir o kadarda akıllıdır.
	Sevim	Rafadan Tayfa ile arkadaştır. Hale ile birlikte gezinir. Özellikle tayfa ders verilecek zaman çıkar.
	Hale	Hayri’nin kardeşi ve onun gibi şişmandır. Ancak çok fazla yemek düşkünü değildir.
	Fatma Nine	Mahallenin yaşlı ‘Ninesi’dir. Çocukları çok sever. Rüstem Abi’ye sürekli köfte tarifi verir.
	Rüstem Abi	Köftencilik yapar ve sakin, yol gösterici bir kişiliktir.
	Basri Amca	Yaşlı, huysuz ve sinirli bir karakterdir.
	Saadettin Usta	Mahallenin tamir işlerini yapar, sakin ve yol göstericidir.

Çizgi filmin kahramanlarının karakteristik özelliklerine bakıldığında Türk Kültürüne özgü davranışların olduğu görülmektedir. Mahalle kültürü ile yetişen çocuklar dayanışma ve birliktelik içerisinde hareket ederken, yetişkinlerde rol-model olma davranışlarını sergilemektedir.

3.14. Dayanışma ve Yardımlaşma

‘Yardımlaşma’, Rafadan Tayfa çizgi filminin genelinde en çok vurgulanan değerdir. Mahallede ki herkes bir biri ile dayanışma içerisindedir. Kim herhangi bir şeye ihtiyaç duyarsa herkes onun derdini çözmek için uğraşır. Komşuluk ilişkileri de Türk geleneklerine uygun bir biçimde işlenmiştir. Herkes birbirine karşı saygılı ve sevecendir.

3.15. Dinsel İnançlar – İnanışlar

Çizgi filmde inançlara ilişkin olarak Ramazan ayına özgü hazırlanan bölümlerde yoğun olarak değinilmiştir. Çizgi filmde geçen inançlar ve inanışlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen İnançlar-İnanışlar

Sıra	Bölüm	İnançlar-İnanışlar
1	Pide Kuyruğu	Yiyecekler paylaştıkça çoğalır.
2	Ramazan Arifesi	Sıraya geçilmediği sürece insanların hakkı yenmiş olur.
3	İftar Yemeği	Oruç tutmak insanı her yönü ile temizler.
4	İftar Yemeği	İftar sofrası kalabalık olduğunda sofranın maneviyatı artar.
5	İftar Yemeği	İftar sofrasına davet olmaz, tanıdık tanımadık herkes katılabilir.
6	İftar Yemeği	Sofralar kalabalıklarla yenilip, yemekler paylaşıldıkça evin bereketi artar.
7	Rasathane	Kuyruklu yıldızın görünmesi ile insanların başına bir iş gelir.
8	Rasathane	Yıldız kayarken tutulan dilekler kabul olur.

Rafadan Tayfa çizgi filminde özellikle ramazan ayını konu edinen bölümlerinde İslami motifler oldukça fazla işlenmiştir. Bunun dışında kuyruklu yıldızın görülmesi ile insanların başına kötü işlerin geleceği ve yıldız kayarken tutulan dileklerin kabul olacağına ilişkin inançlara da yer verilmiştir.

3.16. Halk Edebiyatı

Rafadan Tayfa çizgi filminde halk edebiyatı unsurları içerisinde en çok deyimler kullanılmakla birlikte, çizgi film de geçen halk edebiyatı unsurları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen Halk Edebiyatı Unsurları

Edebi Türü	Bölüm	İçeriği
Deyim	1	Gözünden yaş boşanmak. Kuyruğa girmek. Ders vermek. Yüksekten uçmak. Nefes tüketmek.
	2	İz sürmek. Canı çıkmak
	3	Nefesi kesilmek. Dişini sıkmak. Yol bulmak. Umutsuzluğa kapılmak. Sazı eline almak. Yer yerinden oynamak. İple çekmek. Karadeniz’de gemileri batmak. Eli ayağına dolaşmak
	4	Gözüne uyku girmemek. Gözleri fal taşı gibi açılmak. Uykuya dalmak. Çabası boşa çıkmak. Ağırlık çökmek.
	5	Alt etmek.
	6	Keyfi kaçmak. Kabak tadı vermek.
	8	İlham vermek.
	9	İçi geçmek. Kanı ısınmak, buz gibi soğumak
	10	Alçak gönüllü olmak. Canının derdine düşmek.
	11	Gözden kaybolmak.
	13	Haksızlığa uğramak.
	14	Hızını alamamak. Soluk almak. Hazırlıksız yakalamak. Yelkenleri suya indirmek. Kulak vermek. Ekmek elden su gölden. Dikkat Çekmek. Canı yanmak. Gözden kaçırmak.
	15	Övünmek gibi olmasın. Dalıp gitmek. Canı sıkılmak. Elden gelmemek.
	17	Hal hatır sormak. Şansa bırakmak. Tabana kuvvet. Yol bulmak. Mis gibi. Kafası karışmak. Elini çabuk tutmak. Çığır açmak.
	18	Kolaçan etmek. Tetikte olmak. Uyku kestirmek.
	19	Her derde deva olmak. İçini dökmek.
	20	Sözünü balla kestim. Mesken tutmak.
	21	Dört gözle beklemek. Ders almak. Hakkını yemek. Fırsatı kaçırmak. Ayvayı yemek.
	22	Elmas gibi. Peşine takılmak. Şekerleme yapmak.
	23	Başına iş açmak. Umutsuzluğa kapılmak. Üstüme iyilik, sağlık. Bir yolunu bulmak. Hayal kurmak.
	24	Tarihe geçmek. Gönül almak. Birbirine katmak. Gözü gibi sakınmak. Sözünde durmak. Elinde kalmak. Hesabını bilmek. Tadını çıkarmak.
	25	Eline su dökemez. Hava atmak. Göklere çıkmak. Boyunun ölçüsünü almak. Bildiğini okumak.
	26	Rüzgar gibi. İlham almak. Keyfi gelmek.
	27	Kulakları paslanmak.
	28	Dağ gibi. Kendini göstermek. Yol göstermek. İçine işlemek. Aklını karıştırmak.
	29	Gözü yolda kalmak. Ağırdan almak. Aslan gibi. Dişini sıkmak. Akan sular durmak. Elinden geleni yapmak. Yükünü çekmek. Sefasını sürmek.
	30	Hakkını vermek. Kendini kaptırmak.

	31	Nefesi kesilmek.
	32	Eline sağlık. Eli ayağı dolaşmak. Aklına gelmek.
	33	Seni gökte ararken, yerde buldum.
	34	Fikir Yürütmek.
	35	Fena olmak. Emek vermek. Ağzını açmak.
	36	Didik didik etmek.
	37	Alnının akı. Canı çekmek.
	40	Korktuğu başına gelmek. Ortaya Çıkmak. Oyun oynamak. Tilki Gibi. Yol bulmak. Silip süpürmek.
	42	Turp gibi. Kendini kaptırmak.
Atasözü	2	Su küçüğün, yol büyüğün.
	3	İşleyen demir ışıldar. Çalışan kazanır, elması kızarır. Yuvarlanan taş yosun tutmaz.
	17	Yolcu yolunda gerek. Başa gelen çekilir.
	26	Sayıli gün çabuk geçer.
Hikâye	10	Kuyruklu yıldız hikâyesi.
	40	Balıkçıyı denize düşüren Martı hikayesi.
Maniler	41	Ramazan manileri.
Ninniler	4	Uyusunda büyüsün ninni.
Efsane	7	Bacadan gelen sese ilişkin mahallede oluşan efsanevi anlatımlar.
Tekerleme	12	Rafadan tekerlemesi.

Rafadan Tayfa çizgi filminde Halk Edebiyatı unsurlarına ilişkin olarak en çok deyimlere yer verilmiştir. İncelenen 42 bölümün 36'sında deyimlerin olduğu görülmektedir. Bunun dışında 4 bölümde atasözleri, iki bölümde halk hikâyesine yer verilirken, farklı bölümlerde ve birer kez de mani, ninni, efsane, tekerlemeye yer verilmiştir.

Resim 7. Ramazan da Mani Söyleme Geleneği
(Fidan, 2016)

3.17. Halk Müziği ve Araçları

Rafadan Tayfa çizgi filminde günümüzde pek kullanılmayan radyolar, kasetçalarlar, plak ve pikaplara hem sahne unsuru olarak kullanılmış hem de oldukça fazla yer verilmiştir. Çizgi filmde bunların dışında geçen halk müzikleri ve müzik araçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen Halk Müzikleri ve Araçları

Kategori	Bölüm	Halk Müziği ve Araçlarının Türü
Halk Müziği ve Oyunu	1	Misket oyunu ve müziği
	26	Kaşıkla oynanan Ankara oyun havaları
	27	Misket oyunu ve müziği
	28	Zeybek oyunu ve müziği
		Halay (Caney Caney)
		Kaşıkla oynanan Ankara oyun havaları
36	Zeybek Oyunu ve müziği	
Müzik Araçları	13	Flüt.
	26	Bağlama, tezene.
	27	Kanun, keman, ud.
	36	Plak, gramofon.
	41	Davul

Rafadan Tayfa çizgi filminde halk müziklerine ilişkin olarak vurgulamalar, bölümün tamamını kapsayacak şekilde işlenmiştir. Özellikle Ankara oyun havaları ve Zeybek oyunları yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bunun dışında müzik aletleri olarak flüt, bağlama, tezene, kanun, keman, ud, plak, gramofon, davul gibi geleneksel müzik aletlerine de yer verilmiştir.

3.18. Çocuk Oyunları ve Oyuncakları

Rafadan Tayfa çizgi filmi çocuklara hitap ettiği için oldukça fazla geleneksel mahalle oyunlarını konu edinmiştir. Bunların içerisinde en çok geçen oyun ise ‘mahalle futboludur’. Mahalle futbolunun dışında çizgi filmde geçen çocuk oyunları ve oyuncakları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Geçen Çocuk Oyunları ve Oyuncakları

Bölüm	Çocuk Oyunları	Oyuncakları
2	Kement atma oyunu	Kement ipi.
3	Çivili futbol oyunu.	Tahtandan yapılmış, çivili futbol sahası.
5, 20	Satranç	Satranç tahtası ve taşları
8	İp atlama	İp.
9, 14, 27	Misket oyunu	Misket.
11	Tornet sürme	Tornet.
12	Köşe kapmaca	Yere çizilmiş kare.
17, 24	Gazoz kapağı oyunu	Gazoz kapağı ve taç
18	Bayrak kapmaca	Bayrak.
21	Topaç oyunu	Topaç.
29	Halat çekme	Halat.
32	Cız oyunu	Taş.
35	Uçurtma yapmak	Cilt, ip ve çubuklar.
42	Karda leğen ile kaymak	Leğen.

Çocuklara yönelik olarak hazırlanan çizgi filmde geleneksel çocuk oyunlarına oldukça fazla yer verilmektedir. Özellikle mahallede bulunan boş ve toprak arsa oyun sahası olarak kullanılmakta, çocukların toplanma ve oyunlarını koordine etme noktası olarak işlenmektedir. Çocuklar bu arsada geleneksel çocuk oyunlarını oynamaktadırlar. Çizgi filmde geleneksel oyunlar olan ip atlama, topaç, cız, gazoz kapağı oyunlarına yer verilmiştir. Türk kültürüne ait geleneksel oyunların dışında farklı kültüre ait kement atma oyunu da gösterilmektedir. En çok vurgulanan geleneksel çocuk oyununun ‘misket’ olduğu gözlemlenmiştir.

4. SONUÇ

Rafadan Tayfa çizgi filmi incelendiğinde Türk Kültürüne ait, halk bilimi unsurlarının oldukça fazla vurgulandığı, kültürel anlamda da gelenek ve göreneklerin yeni kuşaklara aktarıldığı görülmektedir. Her ne kadar 1990’lı yılların geleneksel mahalle kültürünü yansıtsa da, filmde yer alan yaşlı karakterlerin çocukluk yıllarına ait geleneksel oyunları, adetleri işlemesi bakımından çok daha eski dönemleri de konu edindiği görülmektedir. Çizgi filmin tamamında Türk gelenek ve göreneklerine uygun olarak ‘büyüklerle saygı, küçüklerle sevgi’ işlenmektedir. Ayrıca Türk geleneklerine uygun mahalle kültürü ve komşuluk ilişkileri çizgi filmde diri tutulmakta ve buna ilişkin olarak ciddi bir hassasiyetin ortaya konulduğu görülmektedir. Arkadaşlık, dostluk, yardımlaşma gibi değerler çizgi film kahramanlarının karakteristik özellikleri olarak vurgulanmaktadır. Bütün bu yönleri ile bakıldığında çizgi filmlerde yalnızca bilim-kurgu veya doğaüstü karakterlerle, hayalperest kurguların yer almadığı, aynı zamanda insanların yaşam biçimlerini, değerlerini, adetlerini, gelenek ve göreneklerini aktarabilen, genel olarak çizgi filmlerle halk bilimi unsurlarını içerisinde barındırarak, gelecek kuşaklara bu yaşam biçimlerinin aktarılabilirdiği de görülmektedir.

Rafadan Tayfa çizgi film bölümlerinin konu geçişleri esnasında, İstanbul’un tarihi yapıları olan Ayasofya, Sultan Ahmet Cami bölgesi, Galata Kulesi ve İstanbul Boğazına ilişkin görsellere yer verilerek halk biliminin konusu olan geleneksel yerleşim düzeni ve tarihi-kültürel dinamikler aktarılmaya çalışılmıştır. Bunun dışında çizgi filmde geçen konut tipi ve yerleşim düzeni 1990’lı yılların geleneksel anlayışına uygun olarak aktarılmıştır. Binalar oldukça sık ve farklı renklerde olmakla beraber her binanın teras katı bulunmaktadır. Aydın (2012) çalışmasında 1990’lı yılların İstanbul’unda binaların orta sınıfa yönelik ve güvenlik endişesine bağlı olarak, lüks kapalı sitelere dönüştüğünü belirtmektedir. 1990’lı yılların İstanbul’unu anlatan Rafadan Tayfa çizgi filminde ise, komşuluk ilişkilerine dayalı, güvenliğin değil, iletişim öncelik olarak görüldüğü, açık, birbirine yakın betonarme binalar resmedilmiştir.

Türk kültüründe ‘Halil İbrahim Sofrası’ olarak değerlendirilen yemek yeme kültürü, sosyal işbirliği de artıran, misafirlere veya ihtiyaç sahiplerine hazırlanan yemeklerin masa verimliliğini artıran bir inanış olduğu görülmektedir (Gündüzöz, 2016). Çizgi filmde özellikle Hayri karakterinin yiyeceklere olan zafiyetlerinin de konu edinilmesi ile geleneksel yemeklere oldukça fazla vurgu yapılmaktadır. Özellikle Türk kültürünün dünyaya tanıtımını gerçekleştirdiği tatlı olan baklava çizgi filmin birçok yerinde kültürel öğe olarak aktarılmıştır. Baklavanın dışında Anadolu bölgesinde oldukça yaygın olan ve bayram-özel günler başta olmak üzere misafirlere ikram edilen geleneksel zeytinyağlı sarma, su böreği, ırmık helvası da kültürel değerlerimize uygun bir yiyecek olarak çizgi filmin bölümlerinde yer almaktadır. Hicri takvime göre Muharrem ayının onuncu günü olan Aşure Gününde, geleneksel olarak yapılan ve mahalle sakinlerine, komşulara ikram edilen Aşure yemeği, filmde kültürel normlara uygun olarak yapılmakta ve kâselerle komşulara, mahalle sakinlerine ikram edilmektedir. Ramazan ayına özel çıkarılan ve gelenekselleşen Ramazan Pidesine de film de özel bir yer ayrılmaktadır. Özellikle fırınlarda iftar saatine yakın bir zamanda sıcak pide kuyruklarının oluşturulması, pidenin yapılışına ilişkin bilgilendirmelerin yapılması ile vazgeçilmez bir halk bilimi unsuru olduğu aktarılmıştır. Bunların dışında eskiden mahallelerde ateş yakılarak yapılan salçalara, Anadolu’nun geleneksel yiyeceği olan tarhana, şehriye çorbası, bulgur pilavı, kâğıt helva, kurabiye gibi Türk halkına özgü yiyeceklere yer verilmiştir.

Türk diline ait karakteristik özellikleri yaşamın her alanında kullanılan ölçü bildiren ifadelerde de özgünlüğünü korumuştur ve zamanla standartlaşan ölçü birimleri ifadeleri ortaya çıkmıştır (Maralbek ve Koçak, 2018). Rafadan Tayfa çizgi filminde halk bilimi unsuru olarak ölçü

birimlerine fazla vurgunun olmamasına karşın, eskiden halkın kullandığı ve standart olmayan ölçü birimi olarak iplerin oyunlarda kullanıldığı, çemberlerin yarıçaplarının bu ipler kullanılarak hesaplanıp, çizildiği görülmektedir. İnsanoğlu zamanı ölçmeye ihtiyaç duyması ile birlikte güneş ve yıldızları kullanmaya başlamış ancak zamanla çeşitli ölçme araçları devreye girmiştir (Durmaz, 2012). Çizgi filmde özellikle yaşlı karakterler tarafından eski geleneksel zaman ölçme araçlarından köstekli saatlerin kullanıldığı ve günümüz evlerinde yerlerini modern duvar saatlerine bırakan, duvarlara asılı ahşaptan yapılma tik tok saatlere de yer verildiği görülmektedir.

İnsanoğlu tarafından giyinme, korunma ve beslenme amacıyla ortaya çıkarılan el sanatları, ulusların kültürel özelliklerini taşıması ile birlikte gelenekselleşmeye başlamıştır (Hünerel ve Er, 2012). Gelenekselleşen ve halka özgü olan bu sanatlar Rafadan Tayfa çizgi filminde iğne oyali işlemler, olarak vitrinlerde, fiskos üstlerinde, televizyon üstlerinde, geleneksel kullanım amacına da uygun olarak kendine yer bulmuştur. Özellikle iplerin çok kolay bulunmadığı dönemlerde, elde var olan farklı renkteki parça iplerle oluşturulan, dilimli ve daire şeklinde olan, şişlerle örülen paspasların da evlerin kapı eşiklerinde serildikleri görülmektedir. Yine işlemleri minderler, hasırdan yapılma divan yastıkları, örtüleri iğne oyali ve işlemleri olan yün yastıklarda çizgi filmde kullanılmaktadır. Bunların dışında porselen ve çiçek desenli tabaklar, bakırdan yapılmış ve süsleme sanatı kullanılarak desen oluşturulan kâseler, bakır işlemleri sürahi, ibrikler, ahşap ve oymalı sandalye ve masalar da çizgi filminde kullanılan halk sanatı eserleri olarak dikkat çekmektedir.

Çizgi filmde karakterlerin kıyafetleri 1990'ların Türkiyesine göre tasarlanmıştır. Genelde baklava dilimli kazakların kullanıldığı filmde ayrıca yarım İspanyol paça pantolonlarında kullanıldığı görülmektedir. Halk bilimi açısından filmde gerek Türk halkına özgü geleneksel giyim-kuşamın yanında Kızılderili, Aborjin, Ortaçağ Kralı giyimi de işlenmiştir. Türk geleneklerine uygun olarak filmde sünnet kıyafeti, geleneksel sünnet tahtı ile birlikte verilmiştir. Özellikle ege ve Ankara yöresine ait geleneksel halk oyunu kıyafetleri filmde oldukça fazla yer alarak, bu geleneklerin ve giyim-kuşamın yeni nesillere aktarımında önemli bir sorumlulukta üstlenilmiştir. Ayrıca çizgi filmde iç Anadolu bölgesine ait kıyafetler, halaylar eşliğinde sunularak her iki geleneğin aynı anda aktarımı gerçekleştirilmiştir. Bunların yanında çizgi filmde pilot, aşçı, tamirci, astronot, postacı gibi çeşitli meslek gruplarına ve Türk kültürüne ait kıyafetlere de yer verilmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filmi ile halk biliminin bir unsuru olan geleneksel ve mesleki kıyafetlerin de çocuklara aktarıldığı görülmektedir.

Her davranışın temelinde yatan, düşünce ve eylemlerimizi etkileyen değerlerin eğitim ve öğretimi, toplumsal değişime bağlı olarak büyük önem kazanmaktadır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Rafadan Tayfa çizgi filmi ile ortaya çıkan mahalle kültüründe çocuklara karşılıklı yardımlaşma, fedakârlık, iyi niyet, haksızlıklar karşısında ortak tavır alma gibi yaşamın önemli değerlerinin aktarımına çalışıldığı, birlikte yaşama kültürü açısından da önemli olduğu vurgulandığı görülmektedir. Halk bilgisi öğretileri açısından ortaya çıkan geleneksel anlayışlarda ise spor yapmadan önce ısınma hareketleri yapmanın önemi, ıhlamur içmenin soğuk algınlığına iyi geldiği, vücudun şişen yerlerine et veya ekmek koymanın şişliği gidereceği ve ağrıları dindireceğine ilişkin bilgilendirmelere yer verilmiştir. Ayrıca dünyanın dönme hareketinin, semazenlerin kendi etraflarında dönmelerini benzetildiği ve ağaçları haşerelerden korumak için de gövdelerinin kireçlenmesi gerektiğine ilişkin geleneksel halk bilgisi öğretileri de çizgi filmde yer almıştır.

Halk inançları açısından adet, gelenek ve göreneklerin öğretiminde de Rafadan Tayfa çizgi filmi önemli bir rol almış ve çocuklara aktarımı için bu değerlere oldukça fazla yer verilmiştir. Özellikle komşuluk ilişkileri, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, yardımlaşma gibi kültürel değerlerin yanında, uykusu gelmeye ninni söyleme, evlerin balkonuna kurutmalık biber asma, balkon demirlerine çamaşır asma, sokakta simit satma vb. kültürel gelenekler çizgi film ile yeniden canlı tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bayram günleri, ramazan ayı, önemli günler gibi gelenek ve göreneklerde çizgi filmde yer alarak, bu geleneklerin özellikle eskiden yapıldığı şekli ile aktarılması sağlanmıştır. Bayramlara ilişkin çalışmalar incelendiğinde Türklerin Hunlardan bu yana gerek bayram gerekse festival tarzı tören ve etkinliklerinin olduğu görülmektedir (Artun,2011). Çizgi filmde bayram etkinlikleri özel olarak işlenmiş ve çocukların arife gününden itibaren ortaya koydukları heyecan, bayram sabahı erken kalkıp, mahallede ki komşuların ziyareti ile devam etmekte ve geleneksel bayram coşkusu aktarılmaktadır.

Çizgi filmde kahramanların karakteristik özellikleri aktarılırken Türk mahalle tipinde olması gereken özellikler aktarılmaya çalışılmıştır. Kilolu Hayri'nin yemek düşkünlüğü ve olayları abartan bir kişili, Akın'ın sorunlara karşı akılcı bir yol ortaya koyması, bakkalın oğlu Hayri'nin ailesine destek için sorumluluk alması ve bakkalda babasına yardımcı olması, Mert'in oldukça sinirli olması, Rüstem abinin yol gösterici kişiliği, huysuz ve sinirli Basri amcanın varlığının yanında sakin, yol gösterici Sadettin Usta'nın duruşu ile Türk mahallesinde olabilecek bütün karakteristik özellikler çizgi filmde resmedilmeye çalışılmıştır.

Rafadan Tayfa çizgi filminde halk bilimi unsuru olan 'inanışlara' da yer verilmiştir. İster ilkel olsun isterse olmasın, her kültüre özgü inançlar vardır (Eroğlu ve Kılıç, 2005). Özellikle Ramazan ayına özel bölümlerde oldukça sık karşılaşılmaktadır. Yiyeceklerin paylaştıkça çoğaldığı, oruç tutmanın insanı her yönü ile temizlediği, kalabalık sofraların hem maneviyatı hem de bereketi artırdığı, sıraya geçilmediği sürece kul hakkının yenileceğine ilişkin dinsel inançlara yer verilmiştir. Bunun yanında kuyruklu yıldızın görülmesi ile insanların başına kötü olayların gelebileceği, yıldız kayarken tutulan dileklerin kabul olacağına ilişkin toplumsal inanışlarda çizgi film ile çocuklara aktarılmaktadır.

Çizgi filmde halk edebiyatı unsurlarına da yer verilmiştir. Özellikle deyimler hemen hemen her bölümde işlenmiş ve bilgiler deyimler sayesinde daha kestirme olarak aktarılmıştır. Bu durumda çizgi filmi izleyen çocukların gerek deyim bilgisinin artmasına gerekse deyimlerle birlikte kelime hazinesinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca deyimler, atasözleri ve tekerlemeler ile geçmişe ait sözlü edebiyat unsurları günümüz çocuklarına aktarılmıştır. Çizgi film karakterleri duygu ve düşüncelerini en çok deyimlerle ifade etmişlerdir. Bunun yanında olayları daha kesin, kısa ve özli aktarabilmek için atasözlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Rafadan Tayfa çizgi filminin karakterlerinin genel olarak çocuk olması ve çocuklara hitap etmesi sebebi ile mahalle oyunları ağırlık kazanmış olup, özellikle bu oyunlarda ebelerin belirlenmesi için en sık başvurulan yöntem tekerleme/sayışma olmaktadır. Bu yöntem ile geleneksel tekerleme kültürünün günümüz çocuklarına gösterildiği ve öğretildiği anlaşılmaktadır. Deyim, atasözleri ve tekerlemelerin dışında çizgi filmde hikâye, mani, ninni ve efsanelere de yer verilerek sözlü halk edebiyatı unsurları çocuklar düzeyine indirgenmiş, bu unsurlar ile çocuklar arasında bir bağ oluşturulmuştur.

Sözlü geleneğin bir unsuru olarak nesilden nesile aktarılan halk müziği, farklı bölgelerdeki ozanlar, âşıklar veya halk tarafından oluşturulmuş ve müzisyenler ile etnomüzikologlar tarafından derlenerek notalandırılmıştır (Yöre, 2012). Rafadan Tayfa çizgi filminde halk biliminin bir unsuru olan bu halk müziklerine de yer verilerek, halk bilimi ile farklı bir yönden yine bağlantı oluşturulmuştur. Özellikle Ankara Yöresine ait misket, kaşıklı oyunlar ile Ege yöresine ait Zeybek oyunu ve müziklerine oldukça fazla yer verilmiştir. Müzik araçları olarak ise flüt, bağlama, tezene, kanun, keman, ud, plak, gramofon ve davul gibi çok eski geleneklerden itibaren gelip, günümüze kadar taşınan aletler ile izleyici olarak çocuklar arasında bağ kurulmuştur.

Özelinde çocuğa yönelik hazırlanan Rafadan Tayfa çizgi filminde çocuk oyunları özel bir yere sahiptir. Özellikle eskiden mahallede bulunan boş arsaların toplanma ve oyun yeri olarak kullanılma alışkanlığı bu çizgi filmde de işlenmiştir. Futbolun dışında ve halk bilimi unsurları açısından incelendiğinde en çok vurgulanan çocuk oyunları misket ve gazoz kapağı oyunları olmaktadır. Bunların dışında çok daha eski zamanlara ait, teknolojik oyuncakların gelişmediği dönemlerde halkın kendi imkânları ile ortaya çıkardığı oyunlar olan tornet sürme, çivili futbol, topaç, cız oyunları ve uçurtma uçurma etkinliklerine de yer verilmiştir. Bu yönüyle bakıldığında halk bilimine ait geleneksel çocuk oyunlarının çizgi film de yer aldığı ve alternatif oyunlar olarak günümüzde de oyuncaklarının yapılıp, oynanabileceği görülmüştür.

4.1. Öneriler

Sonuç olarak halk bilimi unsurlarının çizgi filmlerle çocuklara aktarılabilmesi ve özellikle gelenek ve göreneklerin öğretiminde çizgi filmlerin önemli bir rol oynayabileceği bu çalışma ile ortaya konmuştur. Farklı çizgi filmlerde benzer şekilde incelenerek bu çalışmanın desteklenip desteklenmediği ortaya çıkarılabilir. Rafadan Tayfa çizgi filminin çocuklar tarafından sevildiği ve izlendiği çalışmanın başında yapılan anket ile ortaya çıkarılmıştı. Bu durum film yapımcıları tarafından dikkate alınarak, kültürlere ait unsurlar daha profesyonel olarak çizgi film yapıtları ile

çocuklara aktarılabilir ve bu aktarım çocuklar tarafından karşılık bulabilir. Ayrıca halk bilimi çalışmaları yapan akademisyenler tarafından halk bilimi unsurlarının çizgi filmlerle çocuklara nasıl aktarılacağı, hangi öğelerin daha yoğun işlenmesi gerektiği, unsurların çocuk seviyesine nasıl indirgenebileceğine ilişkin olarak bilimsel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alicenap, Ç. T. (2015). Kültürel Mirasın Çizgi Film Senaryolarının Kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 37, 11-26.
- American Academy of Pediatrics. (2001). Children, Adolescents, And Television: Policy Statement. *Pediatrics*, 107(2), 423-426.
- Artun, E. (2011). Çukurova Halk Kültüründe Törenler, Bayramlar, Şenlikler. *III. Uluslar Arası Türk Kültür Kurultayı*, 21-23, Fethiye Belediyesi, Muğla.
- Aslan, E. (2017). Dijital Kültürde Kültür Aktarımı: Rafadan Tayfa Animasyon Dizisinde 'Aşure Günü' Örneği (Sözlü Bildiri). 9. *Milletler Arası Türk Halk Kültürü Kongresi*, (s.329-334), Ordu.
- Atnur, G. (2011). Ziya Gökalp ve Abdullah Tukay'ın Folklorla İlgili Çalışmaları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 32, 29-40.
- Aydın, S. (2012). İstanbul'da 'Orta Sınıf' ve Kapalı Siteler. *İdealkent*, 3(6), 96-123.
- Azadovski, M. (2002). *Sibirya'dan Bir MasalAnası*, (Çev.) İlhan Başgöz, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.
- Baxter, P. and Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design And Implementation For Novice Researchers . *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559.
- Bengtsson, M. (2016). How To Plan And Perform A Qualitative Study Using Content Analysis. *Nursing Plus Open*, 2, 8-14.
- Best, J. W. (1959). *Research In Education*, New Jersey, USA: Prentice Hall.
- Brink, H. I. (1993). Validity And Reliability In Qualitative Research. *Curationis*, 16(2), 35-38.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18.Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cesur, S. ve Paker, O. (2007). "Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 107-108.
- Cope, D.G. (2014). Methods And Meanings: Credibility And Trustworthiness Of Qualitative Research. *Oncology Nursing Forum*, 41(1), 89-91.
- Cypress, B. S. (2017). Rigor Or Reliability And Validity In Qualitative Research: Perspectives, Strategies, Reconceptualization And Recommendations. *Dimensions Of Critical Care Nursing*, 36(4), 253-263.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Donbay, A. (2001). Ziya Paşa'nın" Şiir ve İnşâ" Makalesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(10), 181-188.
- Dorson, M. R. (1968). *The British Folklorists*, Chicago: The University Of Chicago Press.
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I., Font, M., Harrington, A., Taromino, C. and Rodriguez, C. (2013). Association Of Screen Time Use And Language Development In Hispanic Toddlers: A Cross-Sectional And Longitudinal Study. *Clinical Pediatrics*, 52(9), 857-865.
- Durmaz, G. (2012). Zamana Yolculuk: Divan Şiirinde Saat ve Saat Çeşitleri. *Electronic Turkish Studies*, 7(2), 385-400.
- Eisenhardt, K. M. (1989). Building Theories From Case Study Research. *Academy Of Management Review*, 14, 532-550.
- Eisenhardt K. M., and Graebner M. E. (2007). Theory Building From Cases: Opportunities And Challenges. *Academy Of Management Journal*, 50, 25-32.

- Ekici, M. (1999). Halk, Halkbilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 3(2), 183-191.
- Ennemoser, M. and Schneider, W. (2007). Relations Of Television Viewing And Reading: Findings From A 4-Year Longitudinal Study. *Journal Of Educational Psychology*, 99(2), 349-368.
- Eroğlu, T. ve Kılıç, H. (2005). Türk İnançları ve İnanışlar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (49).
- Etikan, I., Musa, S. A. and Alkassim, R. S. (2016). Comparison Of Convenience Sampling And Purposive Sampling. *American Journal Of Theoretical And Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
- Ersoy, E. (2012). Social Reality And Mythic Worlds: Reflections On Folk Belief And The Supernatural In James Macpherson's Ossian And Elias Lönnrot's Kalevala. *Literatures, Languages And Cultures PhD Thesis Collection, Edinburg Research Archive*.
- Fenske, M. (2010). The Undoing Of An Encyclopedia: Knowledge Practices Within German Folklore Studies After World War II. *Journal Of Folklore Research*, 47(1), 51-78.
- Fidan, İ. (Yapımcı-Yönetmen). (2016). *Rafadan Tayfa [Televizyon Çizgi Dizisi]*. Ankara:İsfstudios.
- Flyvbjerg, B. (2011). *Case Study, (Çev.) Norman Kent Denzi And Yvonna Sessions Lincoln., Handbook Of Qualitative Research*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Guba, E.G. and Lincoln, Y. S. (1994). *Competing Paradigms In Qualitative Research (Çev.), Norman Kent Denzin And Yvonna Sessions Lincoln, Handbook Of Qualitative Research*, London, England: Sage.
- Gündüzöz, G. (2016). Osmanlı Tekke Mutfak Kültürü ve Mecmuâ-ı Fevâid. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 20 (2), 175-205. doi: <http://dx.doi.org/10.18505/cuid.273983>
- Gill, P., Stewart, K., Treasure, E. and Chadwick, B. (2008). Methods Of Data Collection In Qualitative Research: Interviews And Focus Groups. *British Dental Journal*, 204(6), 291-5. doi:<http://dx.doi.org/10.1038/bdj.2008.192>
- Hammarberg, K., Kirkman, M. and Lacey. (2016). Qualitative Research Methods: When To Use Them And How To Judge Them. *Human Reproduction*, 31(3), 498-501. <https://doi.org/10.1093/humrep/dev334>
- Hartley, J. (2004). *Case Study Research. In Catherine Cassell And Gillian Symon (Eds.), Essential Guide To Qualitative Methods In Organizational Research*, London: Sage.
- Healy, M. and Perry, C. (2000). Comprehensive Criteria To Judge Validity And Reliability Of Qualitative Research Within The Realism Paradigm. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 3(3), 118-126.
- Huston, A. C., Wright, J. C., Marquis, J. and Green, S. B. (1999). How Young Children Spend Their Time: Television And Other Activities. *Developmental Psychology*, 35(4), 912.
- Hünerel, Z. S. and Birnaz, E. R. (2012). Halk Kültürünün Tanıtılmasında El Sanatlarının Yeri ve Önemi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 179-190.
- Joosen, V. (2014). Snow White and Her Dedicated Dutch Mothers: Translating In The Footsteps Of The Brothers Grimm. *Marvels & Tales*, 28(1), 88-103.
- Kohlbacher, F. (2006). The Use Of Qualitative Content Analysis In Case Study Research. In Forum Qualitative Sozialforschung Forum. *Qualitative Social Research*, 7(1), 1-30.
- Kuntsche, E. N. (2004). Hostility Among Adolescent In Switzerland? Multivariate Relations Between Excessive Media Use And Forms Of Violence. *Journal Of Adolescent Health*, 34, 230-236.
- Maralbek, Y. ve Koçak, M. (2018). Kaşkarlı Mahmut'un Divanu Lügati't-Türk Adlı Eserinde Yer Alan Ölçü Birimleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 88, 187-200. DOI: 10.31624/tkhdv.2018.31
- McMillan, J. H. (2000). *Educational Research: Fundamentals Fort Eh Consumer* (4.baskı), New York: Longman
- Miles, M. and Huberman, A. (1994). *Qualitative Data Analysis*, London: Sage
- Nathanson, A. I. and Rasmussen, E. E. (2011). TV Viewing Compared To Book Reading And Toy Playing Reduces Responsive Maternal Communication With Toddlers And Preschoolers. *Human Communication Research*, 37(4), 465-487.

- Neuman, S. B. and Koskinen, P. (1992). Captioned Television As Comprehensible Input: Effects Of Incidental Word Learning From Context For Language Minority Students. *Reading Research Quarterly*, 27(1), 95-106.
- Öğuz, M. Ö. (2017). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Örnek, S. V. (1995). *Türk Halkbilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özbay, Y. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara: Öğreti Yayınları.
- Pagani, L. S., Fitzpatrick, C. and Barnett, T. A. (2013). Early Childhood Television Viewing And Kindergarten Entry Readiness. *Pediatric Research*, 74(3), 350-355.
- Perry, K. and Moses, A. (2011). Television Language And Literacy Practices In Sudanese Refugee Families: 'I Learned How To Spell English On Channel 18'. *Research In The Teaching Of English*, 45, 278-307.
- Rice, M. L. and Woodsmall, L. (1988). Lessons From Television: Children's Word Learning When Viewing. *Child Development*, 59(2), 420-429.
- Sigglekow N. (2007). Persuasion With Case Studies. *Academy Of Management Journal*, 50, 20-24.
- Stake, R. E. (2005). *Qualitative Case Studies (Çev.)*, Norman Kent Denzin And Yvonna Sessions Lincoln, The Sage Handbook of Qualitative Research, Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd.
- Şahin, H. İ. (2013). Ziya Gökalp'in 'Halk' ve 'Halkbilimi' Terimlerine Bakış Açısında Geleneğin Yeri. *Milli Folklor*, 25(99).
- Thorne, S. (2000). Data Analysis In Qualitative Research. Evidence. *Based Nursing*, 3(3), 68-70. doi:http://dx.doi.org/10.1136/ebn.3.3.68
- Tomopoulos, S., Valdez, P. T., Dreyer, B. P., Fierman, A. H., Berkule, S. B., Kuhn, M. and Mendelsohn, A. L. (2007). Is Exposure to Media Intended for Preschool Children Associated with Less Parent-Child Shared Reading Aloud and Teaching Activities?. *Ambulatory Pediatrics*, 7(1), 18-24.
- Trochim, W. M. and Donnelly, J. P. (2001). *Research Methods Knowledge Base (2. Baskı)*, Cincinnati, OH: Atomic Dog Publishing.
- Troseth, G. L. (2003). TV Guide: Two Year Old Children Learn To Use Video As A Source Of Information. *Developmental Psychology*, 39(1), 140-150.
- Uchikoshi, Y. (2006). English Vocabulary Development In Bilingual Kindergarteners: What Are The Best Predictors?. *Bilingualism: Language And Cognition*, 9(1), 33-49.
- Vishnevsky, T. and Beanlands, H. (2004). Qualitative Research. *Nephrology Nursing*, 31, 234-238.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou ve Pepee Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 8(10), 707-719.
- Yöre, S. (2012). Kırşehir Yöresi Halk Müziği Kültürünün Kodları ve Temsiliyeti. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 563-584.
- Yin R. K. (2009). *Case Study Research: Design And Methods (3. Baskı)*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H. and Shim, M. S. (2007). Digital Childhood: Electronic Media And Technology Use Among Infants, Toddlers, And Preschoolers. *Pediatrics*, 119(5), 1006-1015.
- Wright, J. C., Huston, A. C., Murphy, K. C., St. Peters, M., Pi'on, M., Scantlin, R. and Kotler, J. (2001). The Relations Of Early Television Viewing To School Readiness And Vocabulary Of Children From Low- Income Families: The Early Window Project. *Child Development*, 72(5), 1347-1366.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Throughout the historical process, the way of life of the traditional man has changed and has taken on a different style with technological advances. Together with folklore, the traditions, customs, lifestyles, and all human-specific behaviors of societies were recorded and transferred to the future. It has been possible to bring these recorded values to a level that can appeal to children through cartoons. Societies use technological elements such as television, computer and telephone, which are the new generation tools for transferring folklore elements to children, and thus reach children. The main purpose of this study is to investigate the role of cartoons in the transfer of folklore elements to future generations.

Methodology

The design of this study, which used qualitative research method, was structured as a case study in order to provide an in-depth examination opportunity. Purposeful sampling method was used in the study. Semi-structured interview forms were distributed to 212 students who were studying in the city center of Tokat and they were asked the 'çizgi cartoons they watch most'. As a result of the form, it was determined that the children mostly watched the 'Rafadan Tayfa' cartoon. The data were collected by using the document analysis method and the Rafadan Tayfa line sequences on the web address www.youtube.com/user/TRTCOCUKKANALI were analyzed and analyzed by content analysis method.

Findings

Since the cartoon reflects Istanbul of the 1990s, a characteristic neighborhood structure of that period was depicted. It is seen that different exterior colors are used in the buildings and there are terraces on the top floors of the buildings. In the cartoon, it is seen that traditional foods specific to Turkish culture are processed. The most emphasized foods are baklava and water pastry, which is a sweet type made by sprinkling peanut or hazelnut between thin and layered doughs. The cartoon features traditionally made needle-embroidered handmade covers. These covers are placed in places such as showcase, fiskos, television. In the selection of clothes, in addition to the Turkish culture, the costumes of Aboriginal, Native American, cowboy and medieval kings were also emphasized. Rafadan Tayfa contains information on customs, traditions and customs throughout the cartoon. The respect for the elders and the love for the little ones are covered in all parts of the film. 'Help' is the most emphasized value throughout the Rafadan crew. In Islamic cartoons, especially in the parts of Ramadan, which focuses on the month of Ramadan, the Islamic motifs are highly depicted. In addition, beliefs about the coming of the comet and the bad things that will happen to the people and the wishes held while the star is shifting are also included. In the Rafadan Tayfa cartoon, the emphasis on folk music is covered to cover the whole section. Particularly, the Ankara game moods and Zeybek games were handled intensively.

Conclusion and Discussion

When the Rafadan Tayfa cartoon is examined, it is seen that elements of folklore of Turkish culture are emphasized very much and traditions and customs are transferred to new generations in cultural sense. Although it reflects the traditional neighborhood culture of the 1990s, it is seen that the older characters in the film also deal with the traditional plays and traditions of the childhood years. 'Çizgi Respect for the elders, love for the minors' are processed in accordance with Turkish traditions and customs throughout the cartoon. In addition, the neighborhood culture and neighborhood relations in accordance with Turkish traditions are kept alive in the cartoon and it is seen that a serious sensitivity has been put forward in relation to this. Values such as friendship, friendship and cooperation are emphasized as the characteristic features of cartoon characters. In all these aspects, the cartoons do not include only science-fiction or supernatural characters, dreamer fictions, but can also convey the lifestyles, values, customs, traditions and customs of people to the next generations and include the elements of folklore with future generations. It can also be transferred.

As a result, it has been demonstrated that folklore elements can be transferred to children through cartoons and cartoons can play an important role especially in teaching traditions and

customs. Similar cartoons can be examined in different cartoons to see if this study is supported or not. Rafadan Tayfa cartoon was loved and watched by children at the beginning of the study was revealed by a survey. Considering this situation by filmmakers, cultural elements can be transferred to children more professionally with cartoon works and this transfer can be answered by children. In addition, scientific studies can be carried out by academicians who carry out folklore studies on how folklore elements can be transferred to children through cartoons, which elements should be processed more intensively, and how elements can be reduced to child level.